

การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานพยาบาลสัตว์
เขตบริการสุขภาพที่ 9

นายสมรัฐ นัยรัมย์
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
กลุ่มพัฒนานามัยสิ่งแวดล้อม ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา

1. สถานการณ์การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานพยาบาลสัตว์

สถานพยาบาลสัตว์ ความหมายตามพ.ร.บ.สถานพยาบาลสัตว์ พ.ศ.2533 หมายถึง สถานที่รวมตลอดถึงยานพาหนะ ซึ่งจัดไว้เพื่อการบำบัดโรคสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการบำบัดโรคสัตว์โดยกระทำเป็นปกติธุระไม่ว่าจะได้รับประโยชน์ตอบแทนหรือไม่แต่ไม่รวมถึงสถานที่ขายยาตามกฎหมายว่าด้วยยาซึ่งประกอบธุรกิจการขายยาโดยเฉพาะ สถานพยาบาลสัตว์แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ สถานพยาบาลสัตว์ประเภทที่มีที่พักระหว่างป่วยไว้ค้างคืน สถานพยาบาลสัตว์ประเภทที่ไม่มีที่พักระหว่างป่วยไว้ค้างคืน ในการให้บริการรักษาพยาบาลสัตว์ ย่อมก่อให้เกิดมูลฝอยติดเชื้อ หากมีการจัดการที่ไม่ถูกหลักสุขาภิบาลอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน

ในปี 2557 ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานพยาบาลสัตว์ พื้นที่เครือข่ายบริการสุขภาพที่ 9 จำนวน 81 แห่ง ซึ่งเป็นสถานพยาบาลสัตว์ประเภทที่ไม่มีที่พักระหว่างป่วยไว้ค้างคืน แยกเป็นจากจังหวัดนครราชสีมา มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมา คือ จังหวัดบุรีรัมย์ ชัยภูมิ และสุรินทร์ ร้อยละ 16.0 12.3 และ 11.1 ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของสถานพยาบาลสัตว์ที่ให้ข้อมูลการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ

จังหวัด	รพ.สต. ที่ตอบแบบสอบถาม	ร้อยละที่ตอบแบบสอบถาม
นครราชสีมา	49	60.5
ชัยภูมิ	10	12.3
บุรีรัมย์	13	16.0
สุรินทร์	9	11.1
รวม	81	100.0

การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานพยาบาลสัตว์ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ 1) อัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อ 2) การคัดแยกมูลฝอยติดเชื้อ 3) การขนส่งมูลฝอยติดเชื้อ 4) การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ ดังต่อไปนี้

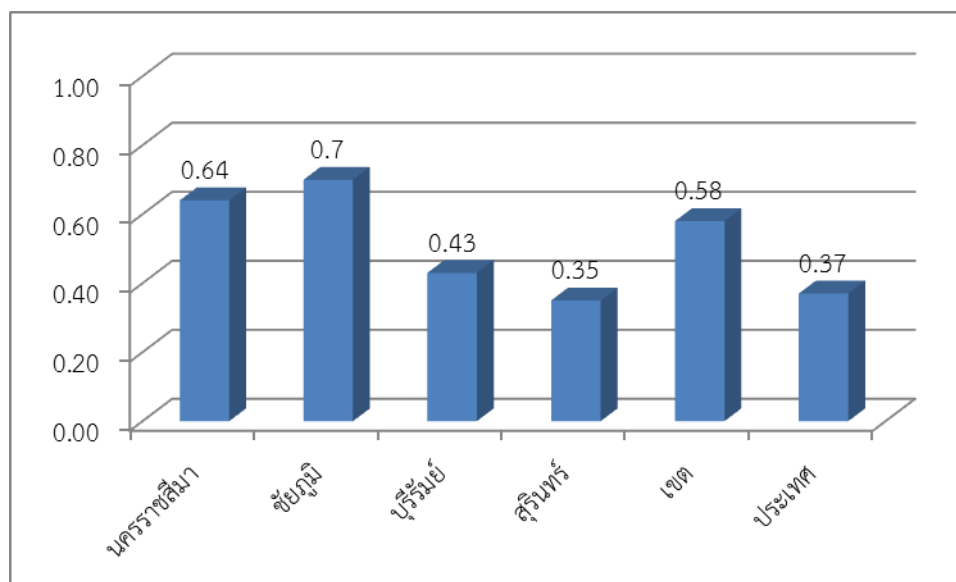
1.1 อัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อ

สถานพยาบาลสัตว์ จำนวน 81 แห่ง ส่วนใหญ่มีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อ น้อยกว่า 1 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน ร้อยละ 75.3 อัตราการเกิดอยู่ระหว่าง 1-2 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน ร้อยละ 21.0 และมีเพียง ร้อยละ 3.7 ที่มีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อมากกว่า 2 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อต่อแห่งต่อวัน

ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อกิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ก.ก./แห่ง/วัน	61	75.3
1-2 ก.ก./แห่ง/วัน	17	21.0
มากกว่า 2 ก.ก./แห่ง/วัน	3	3.7
รวม	81	100

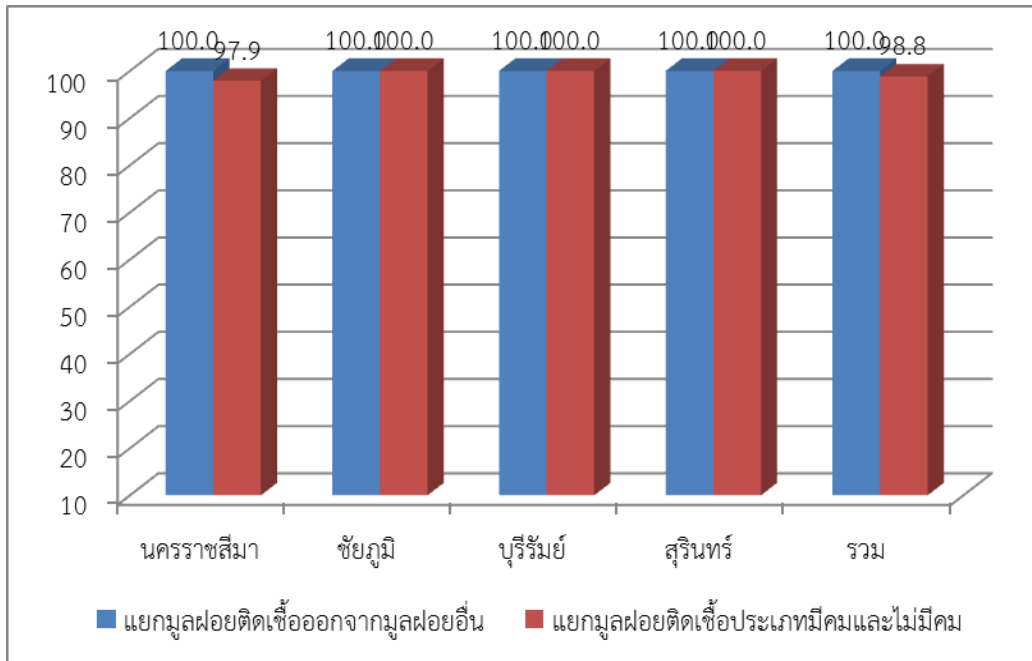
เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อต่อแห่งต่อวันของสถานพยาบาลสัตว์ แยกรายจังหวัด พบว่า จังหวัดชัยภูมิมีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อต่อแห่งต่อวันมากที่สุด คือ 0.7 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน รองลงมา คือ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ และสุรินทร์ มีอัตราเฉลี่ยการเกิดมูลฝอยติดเชื้อ 0.64 0.43 และ 0.35 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวันตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลในระดับเขตซึ่งมีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อ 0.58 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน พบว่า จังหวัดบุรีรัมย์และสุรินทร์ มีค่าเฉลี่ยอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อน้อยกว่าระดับเขต และเมื่อเปรียบเทียบในระดับประเทศซึ่งมีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อ 0.37 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน พบว่า จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ และบุรีรัมย์ มีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อสูงกว่าค่าเฉลี่ยในระดับประเทศ มีเพียงจังหวัดสุรินทร์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าระดับประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างเขตกับประเทศ พบว่าค่าเฉลี่ยในระดับเขตยังมากกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ 0.21 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อแยกรายจังหวัด

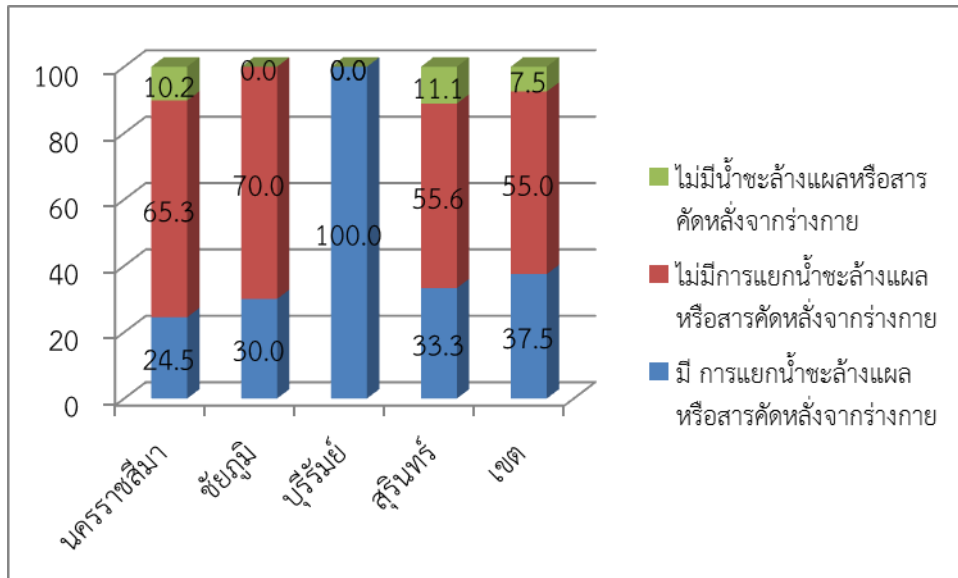
1.2 การคัดแยกมูลฝอยติดเชื้อ

ก่อนที่จะดำเนินการเก็บรวบรวม ทางสถานพยาบาลสัตว์ทั้งหมดจะดำเนินการคัดแยกมูลฝอยติดเชื้อจากมูลฝอยประเภทอื่น ส่วนการคัดแยกมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคม และไม่มีคมออกจากกันนั้น พบว่าในภาพรวมมีการดำเนินการ ร้อยละ 98.8 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ร้อยละของสถานพยาบาลสัตว์ที่ดำเนินการคัดแยกมูลฝอยติดเชื้อแยกรายจังหวัด

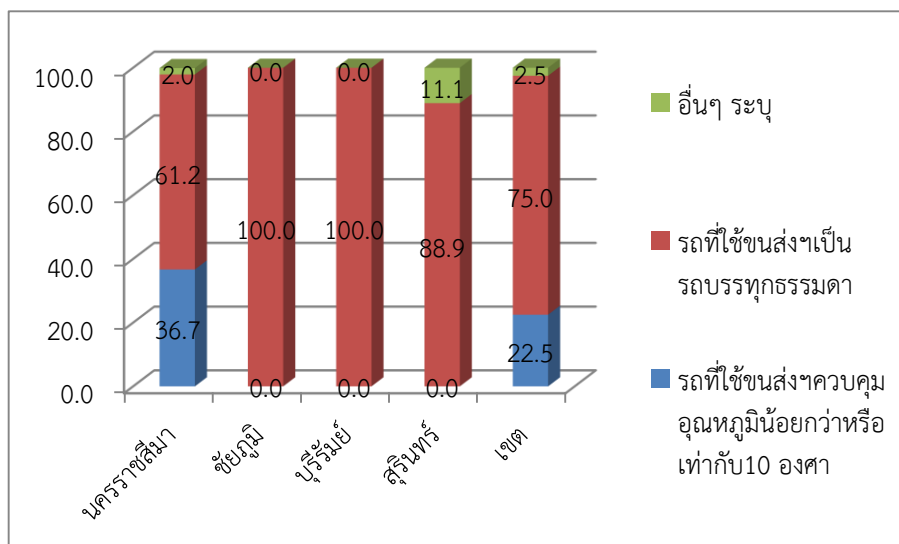
ส่วนการคัดแยกน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่งจากร่างกาย พบว่า ภาพรวมร้อยละ 7.5 ไม่มีน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่งจากร่างกายสัตว์ แยกเป็นจังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 10.0 และจังหวัดสุรินทร์ ร้อยละ 7.5 ส่วนใหญ่ร้อยละ 55.0 ไม่มีการแยกน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่งจากร่างกายสัตว์ และร้อยละ 37.5 ดำเนินการคัดแยกน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่ง เมื่อพิจารณาแยกรายจังหวัดพบว่า จังหวัดบุรีรัมย์ ดำเนินการคัดแยกน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่ง ร้อยละ 100 รองลงมา คือจังหวัดสุรินทร์ ชัยภูมิ และนครราชสีมา มีการคัดแยกร้อยละ 33.3 30.0 และ 24.5 ตามลำดับ ส่วนที่ยังไม่ได้ดำเนินการคัดแยกน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่ง พบว่าจังหวัดชัยภูมิยังไม่ได้ดำเนินการ ร้อยละ 70.0 รองลงมา คือ จังหวัดนครราชสีมาและสุรินทร์ ร้อยละ 65.3 และ 55.6 ตามลำดับ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ร้อยละของสถานพยาบาลสัตว์ที่ดำเนินการคัดแยกน้ำชะบาดแผลหรือสารคัดหลั่ง

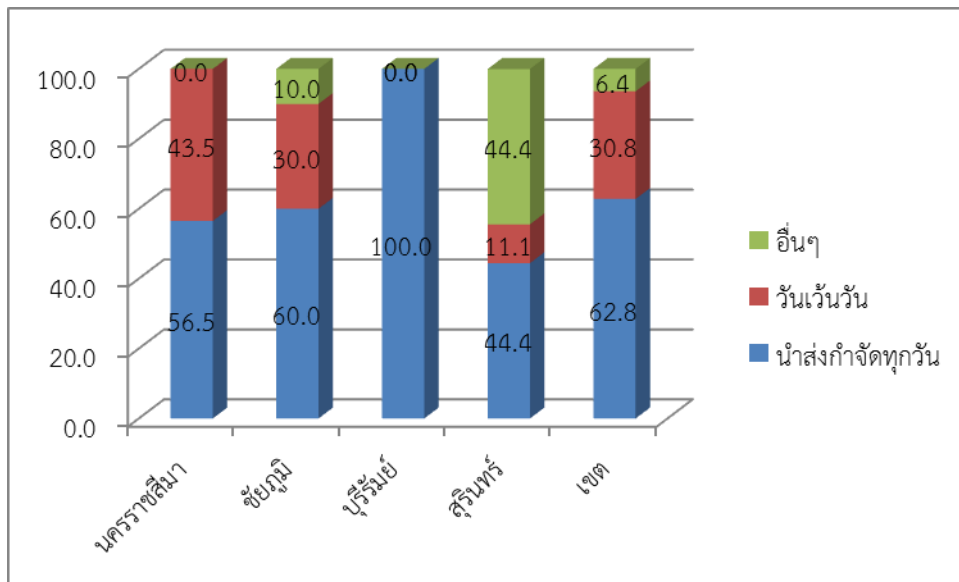
1.3 การขนส่งมูลฝอยติดเชื้อ

การขนส่งมูลฝอยติดเชื้อไปกำจัดโดยบริษัทเอกชนหรือรัฐ พบว่า ภาพรวมเขตส่วนใหญ่ รถที่ใช้ขนส่งเป็นรถบรรทุกธรรมดา ร้อยละ 75.0 รองลงมาเป็นรถที่ควบคุมอุณหภูมิน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 องศาเซลเซียส ร้อยละ 22.5 เมื่อพิจารณาแยกรายจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ใช้รถบรรทุกธรรมดา โดยมีจังหวัดชัยภูมิ และบุรีรัมย์ ใช้รถบรรทุกธรรมดา ร้อยละ 100.0 เท่ากัน รองลงมาคือจังหวัดสุรินทร์ ร้อยละ 88.9 และจังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 61.2 โดยมีจังหวัดนครราชสีมาเพียงแห่งเดียวที่มีรถขนส่งมูลฝอยติดเชื้อควบคุมอุณหภูมิไว้ที่ 10 องศาเซลเซียส ร้อยละ 36.7 ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ร้อยละของลักษณะรถขนมูลฝอยติดเชื้อ

การนำเสนอผลฝอยติดเชื้อไปยังแหล่งกำจัดภาพรวมเขต พบว่า ส่วนใหญ่จะนำเสนอทุกวัน ร้อยละ 62.8 รองลงมาคือนำส่งวันเว้นวัน เมื่อแยกรายจังหวัดพบว่าจังหวัดบุรีรัมย์ส่งกำจัดทุกวัน ร้อยละ 100.0 รองลงมา คือจังหวัดชัยภูมิ นครราชสีมา และสุรินทร์ ร้อยละ 60.0 56.5 และ 44.4 ตามลำดับ ส่วนการนำเสนอวันเว้นวัน จะพบในจังหวัดนครราชสีมามากที่สุด ร้อยละ 43.5 รองลงมา คือ จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดสุรินทร์ ร้อยละ 30.0 11.1 ตามลำดับ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ร้อยละของความถี่ในการนำส่งมูลฝอยติดเชื้อไปแหล่งกำจัด

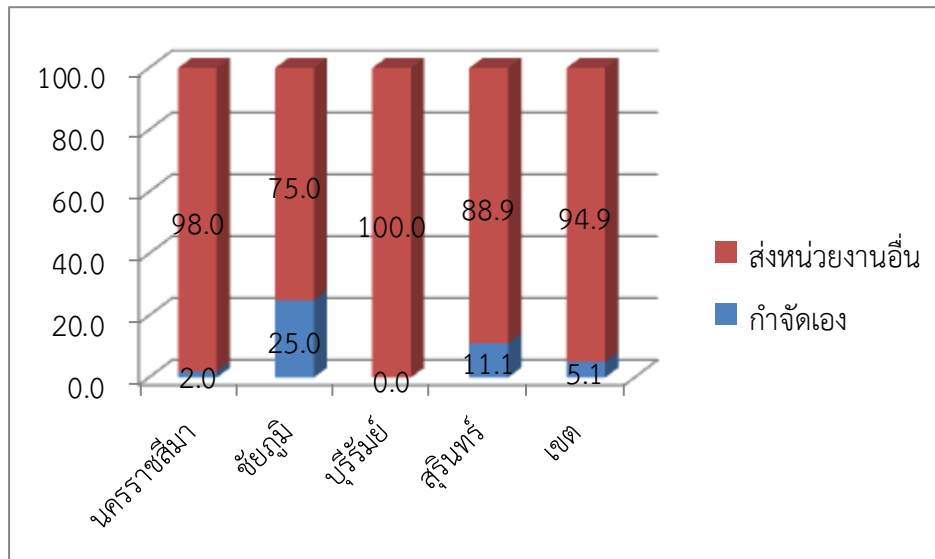
1.4 การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ

1) การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทไม่มีคม

การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทไม่มีคมของสถานพยาบาลสัตว์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.9 จะส่งหน่วยงานอื่นในการกำจัด และมีเพียงร้อยละ 5.1 ที่กำจัดเอง เมื่อพิจารณาแยกรายจังหวัด พบว่า **จังหวัดบุรีรัมย์** ส่งหน่วยงานอื่นในการกำจัด ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือจังหวัดนครราชสีมา ร้อยละ 98.0 จังหวัดสุรินทร์ ร้อยละ 88.9 และจังหวัดชัยภูมิ ร้อยละ 75.0 ส่วนการกำจัดโดยสถานพยาบาลสัตว์เอง พบร้อยละ 25.0 ในจังหวัดชัยภูมิ ร้อยละ 11.1 ในจังหวัดสุรินทร์ และร้อยละ 2.0 ในจังหวัดนครราชสีมา ดังภาพที่ 6

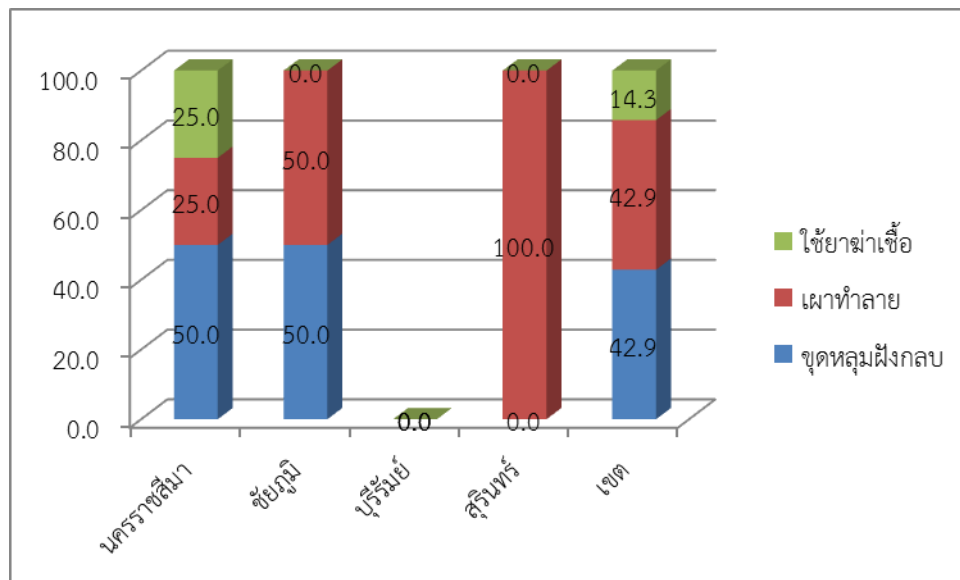

ศูนย์อนามัยที่ 5 นครราชสีมา Regional Health Promotion Center 5, Nakhon Ratchasima

ภาพที่ 6 ร้อยละของการกำจัดการฟอสฟอรัสในเลือดของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของสถานพยาบาลสัตว์

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการกำจัดการฟอสฟอรัสในเลือดของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังโดยสถานพยาบาลสัตว์เองนั้น พบว่า ในภาพรวมเขตกำจัดการโดยวิธีการเผาและวิธีการฝังกลบเท่ากัน คือ ร้อยละ 42.9 และมีการกำจัดการโดยใช้ยาฆ่าเชื้อ ร้อยละ 14.3 เมื่อแยกรายจังหวัด พบว่า สถานพยาบาลสัตว์ในจังหวัดสุรินทร์กำจัดการฟอสฟอรัสในเลือดของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังโดยใช้วิธีการเผาทำลายทั้งหมด ร้อยละ 100.0 ของมูลฟอสฟอรัสในเลือดของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่กำจัดการเอง (ร้อยละ 11.1) รองลงมาคือจังหวัดชัยภูมิเผาทำลาย ร้อยละ 50.0 จังหวัดนครราชสีมาเผาทำลาย ร้อยละ 25.0 ส่วนการขุดหลุมฝังกลบพบในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ ร้อยละเท่ากัน คือ ร้อยละ 50.0 นอกจากนี้ พบว่า สถานพยาบาลสัตว์จังหวัดนครราชสีมาร้อยละ 25.0 ที่ใช้วิธีการราดน้ำฆ่าเชื้อมูลฟอสฟอรัสในเลือดของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังก่อนนำไปกำจัด ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ร้อยละของการกำจัดการฟอสฟอรัสในเลือดของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังของสถานพยาบาลสัตว์ ในกรณีที่กำจัดการเอง

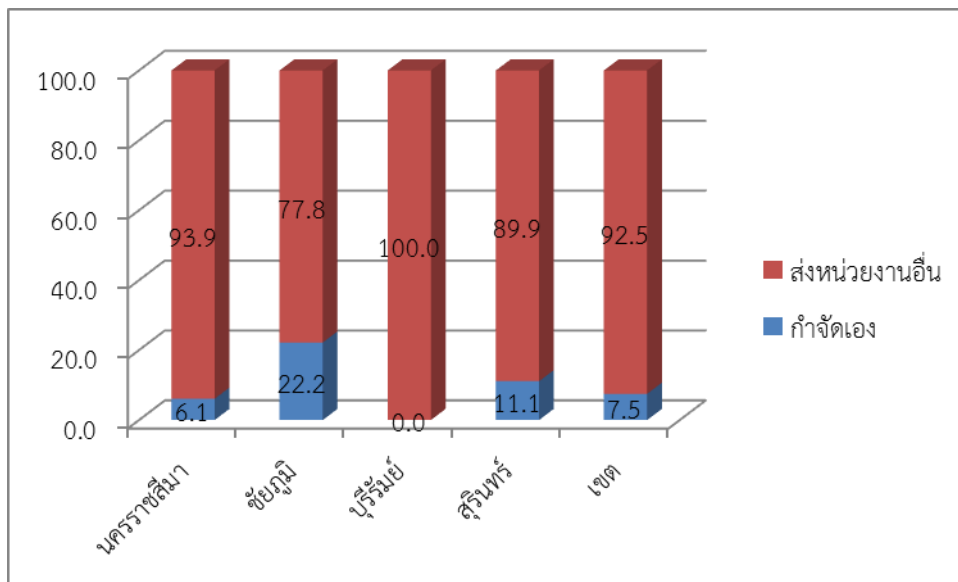
เมื่อพิจารณาถึงวิธีการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทไม่มีคมโดยส่งหน่วยงานอื่น พบว่า ภาพรวมสถานพยาบาลสัตว์ ส่งมูลฝอยติดเชื้อประเภทไม่มีคมไปกำจัดยังท้องถิ่นมากที่สุดร้อยละ 78.95 ที่เหลือส่งโรงพยาบาลกำจัดร้อยละ 21.05 โดยมีจังหวัดนครราชสีมาส่งท้องถิ่นกำจัดมากที่สุดร้อยละ 100 รองลงมาคือจังหวัดสุรินทร์และชัยภูมิ คิดเป็นร้อยละ 87.5 และ 71.43 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าส่งโรงพยาบาลกำจัดมากที่สุดร้อยละ 100 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทไม่มีคมในสถานพยาบาลสัตว์ โดยส่งหน่วยงานอื่นแยกรายละเอียดแหล่งที่ส่ง

จังหวัด	ส่งหน่วยงานอื่น (แห่ง)	โรงพยาบาล		ท้องถิ่น	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นครราชสีมา	48	0	0	48	100.0
ชัยภูมิ	7	2	28.57	5	71.43
บุรีรัมย์	13	13	100.0	0	0
สุรินทร์	8	1	12.5	7	87.5
เขต	76	16	21.05	60	78.95

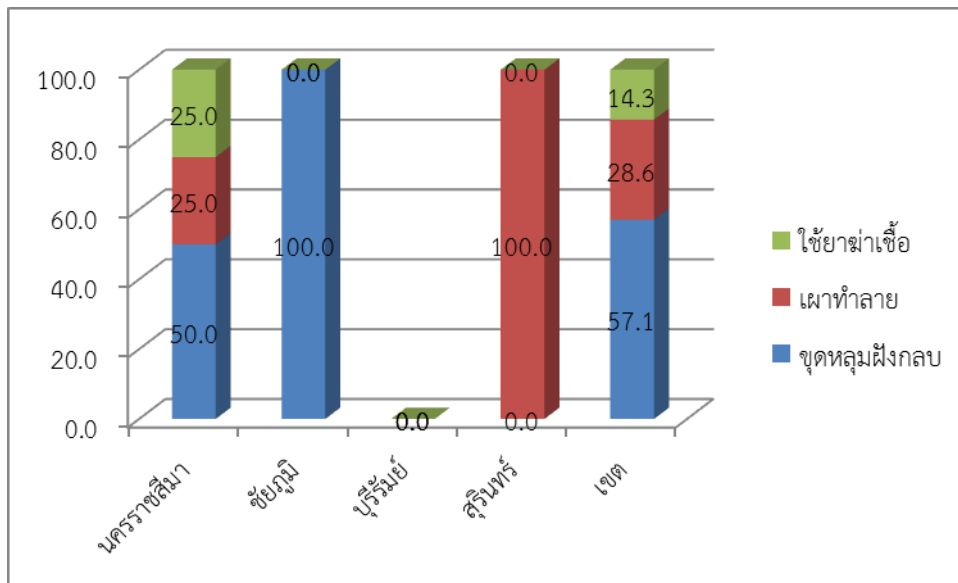
2) การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคม

การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคม พบว่า ส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยการส่งหน่วยงานอื่นในการกำจัด ร้อยละ 92.5 และดำเนินการกำจัดเอง เพียงร้อยละ 2.5 เมื่อแยกรายจังหวัด พบว่า จังหวัดบุรีรัมย์ส่งหน่วยงานอื่นกำจัดทั้งหมด ร้อยละ 100.0 รองลงมาคือจังหวัดนครราชสีมา สุรินทร์และชัยภูมิ ส่งหน่วยงานอื่นกำจัด ร้อยละ 93.9 89.9 และ 77.8 ตามลำดับ ส่วนการกำจัดเองพบว่า จังหวัดชัยภูมิ สุรินทร์และนครราชสีมา ดำเนินการ ร้อยละ 22.2 11.1 และ 6.1 ตามลำดับ ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ร้อยละของการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคมของสถานพยาบาลสัตว์

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคมโดยสถานพยาบาลสัตว์เอง พบว่า ภาพรวมระดับเขตกำจัดโดยวิธีการขุดหลุมฝังกลบ มากที่สุด ร้อยละ 57.1 รองลงมาคือ เผาทำลาย และใช้ยาฆ่าเชื้อ ร้อยละ 28.6 และ 14.3 ตามลำดับ เมื่อแยกรายจังหวัด พบว่า สถานพยาบาลสัตว์ในจังหวัดสุรินทร์กำจัดมูลฝอยติดเชื้อมีคมด้วยวิธีการเผาทำลายทั้งหมด ร้อยละ 100.0 จังหวัดชัยภูมิกำจัดโดยขุดหลุมฝังกลบทั้งหมด ร้อยละ 100.0 ส่วนจังหวัดนครราชสีมาดำเนินการโดยการขุดหลุมฝังกลบ ร้อยละ 50.0 และการเผาทำลายและใช้ยาฆ่าเชื้อ ร้อยละ 25.0 เท่ากัน ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ร้อยละของการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคมของสถานพยาบาลสัตว์ ในกรณีที่ทำเอง

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคมโดยส่งหน่วยงานอื่น พบว่า ภาพรวมสถานพยาบาลสัตว์ ส่งมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคมไปกำจัดยังท้องถิ่นมากที่สุดร้อยละ 77.33 รองลงมาส่งโรงพยาบาลกำจัดร้อยละ 20 และอื่นๆอีก 2 แห่งคือ จังหวัดชัยภูมิส่งบริษัทเอกชน 1 แห่ง และจังหวัดสุรินทร์ ส่งศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ 1 แห่ง เมื่อพิจารณารายจังหวัดพบว่า จังหวัดนครราชสีมาส่งท้องถิ่นกำจัดมากที่สุดร้อยละ 100 รองลงมาคือจังหวัดสุรินทร์และชัยภูมิ คิดเป็นร้อยละ 75 และ 71.43 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าส่งโรงพยาบาล กำจัดมากที่สุดร้อยละ 100 เช่นเดียวกับ การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทไม่มีคม ดังตารางที่ 4

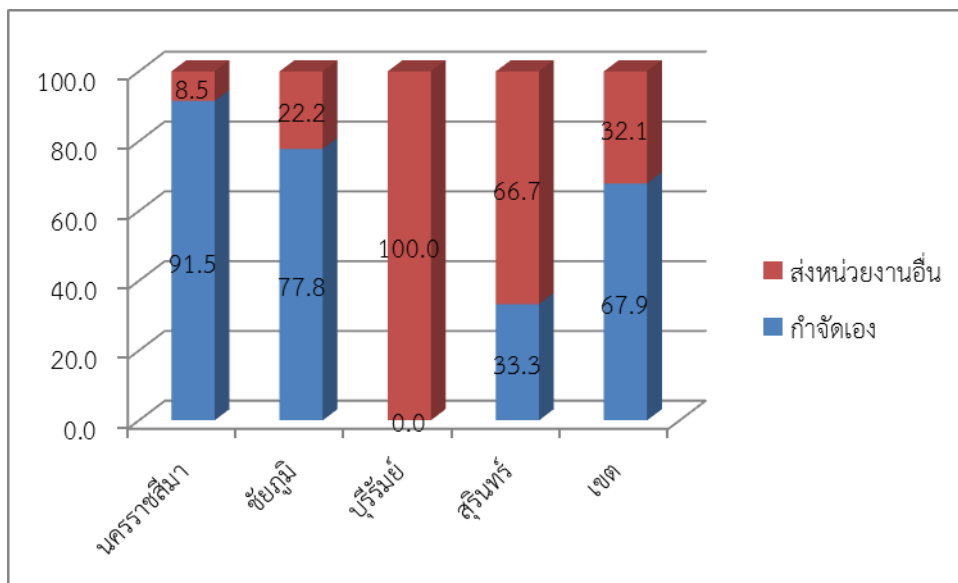
ตารางที่ 4 การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทมีคมใน สถานพยาบาลสัตว์ โดยส่งหน่วยงานอื่นแยกขยะละเอียด แหล่งที่ส่ง

จังหวัด	ส่งหน่วยงานอื่น (แห่ง)	โรงพยาบาล		ท้องถิ่น		อื่นๆ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นครราชสีมา	47	0	0	47	100.0	0	0
ชัยภูมิ	7	1	14.29	5	71.43	1	14.29
บุรีรัมย์	13	13	100.0	0	0	0	0
สุรินทร์	8	1	12.5	6	75.0	1	12.5
เขต	75	15	20.0	58	77.33	2	2.67

หมายเหตุ : อื่นๆได้แก่ จังหวัดชัยภูมิส่งบริษัทเอกชน , จังหวัดสุรินทร์ส่งศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์

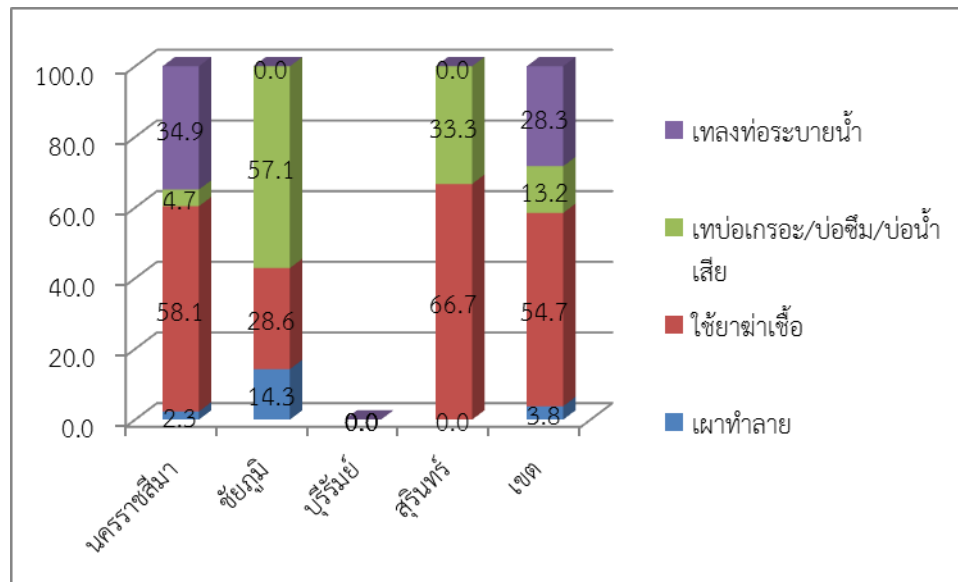
3) การกำจัดน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่ง

การกำจัดสารคัดหลั่ง พบว่า ส่วนใหญ่จะดำเนินการกำจัดเอง ร้อยละ 67.9 ส่งหน่วยงานอื่นกำจัด ร้อยละ 32.1 เมื่อพิจารณาแยกรายจังหวัด พบว่า **จังหวัดบุรีรัมย์ส่งหน่วยงานอื่นกำจัดทั้งหมด ร้อยละ 100.0** รองลงมา คือจังหวัดสุรินทร์ ชัยภูมิ และนครราชสีมา ร้อยละ 66.7 22.2 และ 8.5 ตามลำดับ ส่วนการกำจัดด้วยหน่วยงานเอง พบว่า จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ และสุรินทร์ กำจัดเอง ร้อยละ 91.5 77.8 และ 33.3 ตามลำดับ ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ร้อยละของการกำจัดน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่ง

เมื่อพิจารณาถึงวิธีการกำจัดน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่งของสถานพยาบาลสัตว์เอง พบว่า ในภาพรวมเขตกำจัดโดยการใช้ยาฆ่าเชื้อ ร้อยละ 54.7 รองลงมา คือการเทลงท่อระบายน้ำ เทลงบ่อเกราะ/บ่อซึม/บ่อน้ำเสีย และเผาทำลาย ร้อยละ 28.3 13.2 และ 3.8 ตามลำดับ เมื่อแยกรายจังหวัดพบว่า จังหวัดนครราชสีมากำจัดเองโดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ มากที่สุด ร้อยละ 58.1 รองลงมา คือ เทลงท่อระบายน้ำ เทลงบ่อเกราะ/บ่อซึม/บ่อน้ำเสีย และเผาทำลาย ร้อยละ 34.9 4.7 และ 2.3 ตามลำดับ จังหวัดชัยภูมิ กำจัดโดยเทลงบ่อเกราะ/บ่อซึม/บ่อน้ำเสีย มากที่สุด ร้อยละ 57.1 รองลงมา คือ ใช้น้ำยาฆ่าเชื้อ และเผาทำลาย ร้อยละ 28.6 และ 14.3 จังหวัดสุรินทร์กำจัดด้วยวิธีการใช้น้ำยาฆ่าเชื้อมากที่สุด ร้อยละ 66.7 รองลงมาคือใช้วิธีเทลงบ่อเกราะ/บ่อซึม/บ่อน้ำเสีย ร้อยละ 33.7 ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ไม่ได้กำจัดสารคัดหลั่งด้วยตนเอง ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ร้อยละของการกำจัดน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่งของสถานพยาบาลสัตว์ ในกรณีที่กำลังกำจัดเอง

2. วิเคราะห์สถานการณ์การจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานพยาบาลสัตว์

2.1สถานพยาบาลสัตว์ในเขต ส่วนใหญ่มีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อ น้อยกว่า 1 กิโลกรัมต่อแห่งต่อวัน ร้อยละ 75.3 แต่พบว่าในภาพรวมเขตมีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อที่สูงกว่าในระดับประเทศ โดยมีเพียงจังหวัดสุรินทร์เท่านั้นที่มีอัตราการเกิดมูลฝอยติดเชื้อน้อยกว่าค่าเฉลี่ยในระดับประเทศ สาเหตุหนึ่งเนื่องจากข้อมูลระดับเขต และประเทศสำรวจในปีที่ต่างกันมาก กล่าวคือระดับเขตเป็นข้อมูลปี2557 ส่วนประเทศเป็นข้อมูลปี2549

2.2การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อประเภทไม่มีคมและมีคมของสถานพยาบาลสัตว์,มากกว่าร้อยละ90 จะส่งหน่วยงานอื่นกำจัด ส่วนการกำจัดน้ำชะล้างแผลหรือสารคัดหลั่งของสถานพยาบาลสัตว์ส่วนมากร้อยละ 67.9 จะจัดการเองโดยการใช้ยาฆ่าเชื้อมากที่สุด ร้อยละ 54.7

2.3การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อโดยหน่วยงานอื่น พบว่า ส่วนมากจะส่งให้ท้องถิ่นกำจัดทั้งประเภทมีคมและไม่มีคม โดยเฉพาะ จังหวัดนครราชสีมาที่ส่งท้องถิ่นกำจัดมากที่สุดร้อยละ100 ซึ่งส่วนมากตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครนครราชสีมาที่มีระบบจัดการที่ได้มาตรฐานระบบคุณภาพบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ (EHA4200) ส่วนจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าสถานพยาบาลสัตว์ส่งโรงพยาบาล กำจัดมูลฝอยติดเชื้อทั้ง

ประเภทมีคม และไม่มีคมมากที่สุดร้อยละ100 ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลปี2557โดยศูนย์อนามัยที่ 5 พบว่า
โรงพยาบาลในจังหวัดบุรีรัมย์ร้อยละ95 ส่งบริษัทเอกชนกำจัด

2.4การกำจัดมูลฝอยติดเชื้อเกือบทุกประเภทโดยสถานพยาบาลสัตว์เอง พบว่ามีทั้งการกำจัดโดยวิธีการ
เผา และวิธีการฝัง ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ถูกสุขลักษณะ แม้จะเป็นส่วนน้อยแต่อาจมีความเสี่ยงต่อสุขภาพประชาชน ส่งผล
กระทบต่อชุมชนใกล้เคียงได้

3. มาตรการดำเนินการ

3.1 ระดับกระทรวง/กรม

- 1) กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมมือกับกรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรฯผลักดันให้
การจัดการมูลฝอยติดเชื้อสถานพยาบาลสัตว์ ให้เป็นนโยบายที่สำคัญ
- 2) จัดทำสถานการณ์การจัดการมูลฝอยติดเชื้อสถานพยาบาลสัตว์ ในระดับประเทศ ตลอดจน
ศึกษาและเผยแพร่ต้นแบบการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานพยาบาลสัตว์ที่ได้มาตรฐาน

3.2 ระดับเขต

- 1) จัดทำสถานการณ์การจัดการมูลฝอยติดเชื้อสถานพยาบาลสัตว์ในระดับเขต ตลอดจนศึกษา
และเผยแพร่ต้นแบบการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในสถานพยาบาลสัตว์ที่ได้มาตรฐาน
- 2) สุ่มประเมินมาตรฐานการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของสถานพยาบาลสัตว์

3.3 ระดับจังหวัด/อำเภอ

- 1) ประสานการทำงานกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อพิจารณาหาแนวทาง รูปแบบการจัดการมูล
ฝอยติดเชื้อที่เหมาะสมในภาพรวมจังหวัด
- 2) สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินการจัดการมูลฝอยติดเชื้อในระดับอำเภอ โดยมีโรงพยาบาลเป็น
ศูนย์กลางในการเก็บรวบรวมมูลฝอยติดเชื้อและส่งกำจัด
- 3) กระตุ้นส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อกำหนดของท้องถิ่น เรื่องการจัดการมูล
ฝอยติดเชื้อและสมัครเข้าร่วมพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการมูลฝอย
ติดเชื้อ (EHA 4200)

- 4) สุ่มประเมินมาตรฐานการจัดการมูลฝอยติดเชื้อของ สถานพยาบาลสัตว์ในพื้นที่
- 5) จัดทำข้อมูลสถานการณ์การจัดการมูลฝอยติดเชื้อสถานพยาบาลสัตว์ระดับจังหวัด

3.4 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 1) ศึกษาบทบาทและแนวทางการจัดการมูลฝอยติดเชื้อที่ถูกหลักสุขาภิบาล
- 2) ออกข้อกำหนดท้องถิ่น เรื่องการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ตามอำนาจหน้าที่แห่งพ.ร.บ.การ
สาธารณสุข พ.ศ.2535 เพื่อควบคุม กำกับการจัดการมูลฝอยติดเชื้อให้ถูกต้องตามกฎหมายกระทรวงฯ โดยการ
ดำเนินการเอง มอบให้ผู้อื่นดำเนินการแทนภายใต้การดูแลของอปท. หรือ อนุญาตให้เอกชนดำเนินการโดยทำเป็น
ธุรกิจ
- 3) เข้าร่วมพัฒนาระบบคุณภาพบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ
(EHA4200)

3.5 สถานพยาบาลสัตว์

- 1) ศึกษาแนวทางการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ที่ถูกหลักสุขาภิบาล
- 2) ดำเนินการตามมาตรฐานและหลักวิชาการที่กฎกระทรวงกำหนด

4ข้อเสนอแนะ ควรศึกษาเพิ่มเติมเรื่อง

- 4.1 ภาชนะที่ใช้รองรับมูลฝอยติดเชื้อประเภทไม่มีคมและมีคม
- 4.2 วิธีการกำจัดโดยหน่วยงานอื่น

